

A stylized graphic on the left side of the page. It features a large orange shape representing the continent of Australia, with a black silhouette of the African continent overlaid on its western and southern edges. The map is set against a white background.

Ausztrál-afrikai kapcsolatok

Írta: Keserű Dávid

AZ AUSZTRÁL Nemzet-
közösség-
nek nincsen olyan régi közös múltja az afrikai kontinenssel – hiszen egy évszázada még az „Ismeretlen déli földrész” is a brit gyarmatbirodalomhoz tartozott –, mint Franciaországnak, vagy Nagy-Britanniának, de az utóbbi években egyre szorosabb kapcsolatokat igyekeznek kiépíteni Afrika egészével. Egyértelművé vált, hogy Ausztrália is be akar kapcsolódni a felértékelődőben lévő fekete kontinensért folyó versenyfutásba, amit korunk számos kutatója egy újfajta, 21. századi gyarmatosításként aposztrofál, s melyhez a klasszikus gyarmattartó országok (pl.: Franciaország, Nagy-Britannia) mellett először az Amerikai Egyesült Államok, majd mára – a fejlődő országok csoportját leghagyni igyekvő, de a fejlett Nyugatot még el nem érő – India és Kína is csatlakozott.

A kezdetek, Dél-Afrikai Köztársaság

A két kontinens közti az első komolyabb érintkezésre csak a második világháborút követően került sor, történetesen 1947-ben, amikor Ausztrália és a Dél-afrikai Köztársaság felvették a diplomácia kapcsolatát, mely után egyre szorosabb politikai és gazdasági köteléket ápol a két ország. Azonban ezt a fokozatos fejlődési pályát törte ketté a Dél-Afrikában kiépült apartheid rendszer, ugyanis az 1970-es évektől kezdve a mindenkor ausztrál kormányok a faji megkülönböztetés kérlelhetetlen ellenfelének bizonyultak. Többek között támogatták az apartheid-ellenes ENSZ határozatokat, embargót rendeltek el a Dél-afrikai Köztársaságba irányuló kereskedelemre, beleértve az olajt és a fegyvert is, sőt még a közös sporttevékenységeket is bojkottálták. 1972-ben a Gough Whitlam-féle kormány alatt új, határozottabb álláspontra helyezkedett az ausztrál külpolitika, melynek egyik legfontosabb lépéseként tiltakoztak mind a csapat, mind pedig az egyéni sportok faji alapon történő besorolásához, és bojkottot kezdeményeztek. 1977-ben az akkori külügyminiszter, Andrew Peacock véleménye szerint „lehetetlen volt a politikát különválasztani a sporttól, mivel a dél-afrikai kormány politikai dogmát kényszerített a sportemberekre és a sportegyesületekre.”

A két ország közti kapcsolat csak az apartheid rendszer szétesése után normalizálódott. 1997-ben létrehoztak egy miniszterközi bizottságot, melyen mindig az aktuális kereskedelmi miniszterek vezetik az ülést. A testület elsődleges feladata, hogy az ausztrál-dél-afrikai kereskedelmi és gazdasági kapcsolatokat ápolja, illetve erősítse. Az apartheid rezsimet követő kapcsolatépítés kézzel fogható jeleként az Ausztrál Nemzetközösség 1994-től kezdve a Külügyi- és Kereskedelmi Minisztérium alá tartozó Ausztrál Ügynökség a Nemzetközi Fejlődésért (AusAID) elnevezésű szervezet keretén belül folyamatos anyagi segítséget és támogatást nyújt a Dél-afrikai Köztársaságnak. Napjainkra Ausztrália 21. legnagyobb kereskedelmi-, és a 16. legjelentősebb export partnere Dél-Afrika. Ezt jól példázza, hogy 2007-ben közel 3,88 milliárd ausztrál dollár értékben kereskedett egymással a két állam. Míg az ausztrálok leginkább gyógyszereket, húskészítményeket és mérnöki felszerelést adnak el a szub-szaharai régió, sőt talán az egész kontinens gazdasági motorjának, addig a dél-afrikaiak főként öntött vasat, gépjármű-alkatrészeket és felsőkategóriás személyautókat szállítanak Ausztráliába. Ezáltal nem meglepő, hogy az apartheid rendszer szétesése óta évente átlagosan 17%-kal nőtt (és folyamatosan növekszik) az ausztrál export Dél-Afrikába.

Az ausztrál külügyminiszter 2009-es etiópiai látogatása Fotó: AusAID

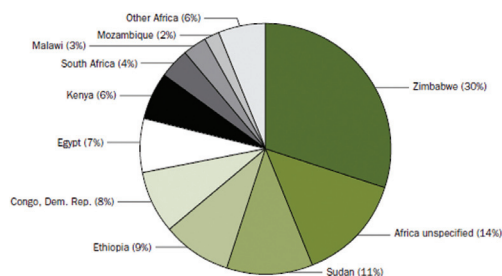
Új éra?

Az utóbbi években, konkrétan a jelenlegi ausztrál kormányfő, Kevin Rudd 2007 novemberében történt megválasztása óta még intenzívebbé vált a két ország kapcsolata. Az ausztrál kabinet szerint a jelenlegi együttműködésen felül sokkal többet lehetne elérni, hiszen a két ország múltjában rengeteg közös vonás fedezhető fel. Többek között a rögbi és krikett hagyománya, de említhetnénk az egykori brit gyarmatbirodalomhoz való tartozást, a multikulturalizmust, a saját régiójukban betöltött meghatározó szerepet, illetve a rengeteg táj- és klímabeli hasonlóságot. A partnerségi viszony további mélyítése érdekében az ausztrál kormány elismerte, országuk nem mindig szentelt annyi figyelmet afrikai földrésznek, amennyit az megérdemelt volna, egyúttal belátta, hogy a fekete kontinens egyre nagyobb szerepet tölt be a világ színpadán. Az új Afrika-politika egyik legfontosabb jeleként 2009 januárjában Ausztrália példa nélküli módon megfigyelőként jelen volt az Afrikai Unió addis abebai ülésén, ilyen volumenű afrikai csúcstalálkozón ausztrál külügyminiszter korábban soha nem vett részt. Őt több magas rangú ausztrál politikus is követte, először 2009 februárjában a védelmi miniszter látogatott az etióp fővárosba, ahol az afrikai béke és biztonság megteremtésének lehetőségéről, illetve egy jövőbeni ausztrál-afrikai unió közti védelmi együttműködésről tárgyalt. Márciusban pedig az ausztrál

főkormányzó indult afrikai körútra, mintegy 10 ország érintésével, előtte közel 30 évig nem volt olyan ausztrál államfő, aki Afrikában járt volna. Ausztrália szándéka komolyságának nyomatékosításaként felvette a kapcsolatot több afrikai országgal, többek között Burkina Fasóval, Libériával és Nigerrel, illetve az ausztrál kormány meghívta a tanzániai külügyminisztert, akit az elkövetkező hat hónap során négy másik afrikai külügyminiszter követett. A megtett lépések világosak, Ausztrália egyértelműen szorosabbra kívánja fűzni kapcsolatát a Dél-afrikai Köztársasággal, sőt ezen keresztül az afrikai kontinens egészével, két-, akár többoldalú megállapodások formájában.

Az eddigi eredmények

Habár Ausztrália a jelenleginél jóval nagyobb mértékben szeretné élni viszonyát a kontinenssel, mégis kijelenthetjük, hogy az országnak egyre több látható eredménye van Afrika tekintetében, hiszen a földrészen számos békefenntartó műveletben vesz részt az ország, sőt az ENSZ keretén belül a 12. helyen áll a békefenntartásokra nyújtott támogatásban. Alakulatai vannak jelen Darfúrban, és az egyik legnagyobb finanszírozója a Csádban, Libériában, illetve a Kongói Demokratikus Köztársaságban tevékenykedő ENSZ misszióknak. Az Afrika-szerte létező ausztrál beruházásokról sem szabad elfeledkeznünk, melyeket a kormány tervei alapján 2009-től kezdve megújult erővel folytatnak. Jelenleg közel 20 milliárd amerikai dollárnyi befektetés működik – főként a nyersanyag szektorban – Afrikában és ebben mintegy 300 bányászattal, olaj-, és gázkitermeléssel foglalkozó ausztrál cég érintett (pl.: platina Dél-Afrikában, urán Namíbiában, réz Zambiában, arany Ghánában és Kongóban). Az ausztrál bányavállalatok magas szintű tudása és tapasztalata sokat segít az afrikai országok iparának fejlődésében, illetve kölcsönös előnyökkel jár mindkét fél számára.

Az AusAID keretében nyújtott támogatások százalékos eloszlása (2008-2009),
Forrás: www.auseid.gov.au

Ausztrália és a Maghreb térség

A fekete afrikai viszonyrendszer kiépítésével párhuzamosan folyik a Maghreb térséggel történő kapcsolatok kialakítása. 2007 májusában az ausztrál kormány egy átfogó, öt lényeges elemből álló jelentést vehetett a kezébe, melyet egy külügyi-, védelmi-, és kereskedelmi szakemberekből álló bizottság dolgozott ki. A testület feladata az észak-afrikai államokban (Algéria, Egyiptom, Líbia, Marokkó, Tunézia) rejlő kereskedelmi lehetőségek és beruházások bővítésének vizsgálata volt. A tanulmány szerint az ausztrál kormánynak olyan megállapodásokat kellene kötnie, melyek csökkentenék az Észak-Afrikába irányuló ausztrál exportcikkre – különösen az agrártermékekre – kiszabott vámtarifákat. Továbbá a kabinetnek kezdeményeznie kell az észak-afrikai kereskedelmi partnerekkel a kormányközi megbeszélések folytatását, ezáltal egyszerűbben összehangolhatják a vámokat, és a szükségleteket. A jelentés a vízumfolyamatok megszüretését is szorgalmazza a Maghreb országokkal. A javaslat szerint az Austrade-nek (Ausztrál Kereskedelmi Bizottság) új szervezeti és képviselési megállapodásokat kell kialakítania az észak-afrikai államokra vonatkozólag, illetve égető fontosságúnak tartja egy főkonzulátus felállítását Algírban és egy olyan kereskedelmi megbízott kiküldését a térségbe, aki a már kialakított kapcsolatokat ápolná, sőt mi több új, kölcsönös gazdasági lehetőségeket tárna fel.

Az ausztrál kormány fontolóra vette a jelentésben felsoroltakat, és fokozatosan igyekszik az Észak-Afrika politikáját ennek tekintetében kialakítani. Természetesen ezen javaslatok megfelelő végrehajtása nem megy az egyik napról a másikra, de a kabinet pozitív hozzáállása – akárcsak Dél-Afrika tekintetében – egyértelműen jelzi az együttműködési szándékot és az ausztrál (kül)politika Afrikára történő határozottabb odafigyelését.

Internetes források:

- <http://www.afrol.com/articles/35181>
- http://www.naa.gov.au/images/cahsmann%20rg%20neale%20lecture_tcm2-19916.pdf
- <http://www.stuff.co.nz/business/33410>
- http://www.trademinister.gov.au/speeches/2010/100202_indaba.html
- www.aph.gov.au/house/committee/ifa/northafrica/govtresponse.pdf
- <http://www.southafrica.embassy.gov.au/pre/pret/files/South%20Africa%20and%20Australia,%20A%20New%20Dynamic%20-%20Speech%20at%20SAIIA.pdf>